

વીર નર્મદ દક્ષિણ ગુજરાત યુનિવર્સિટી, સુરત

શૈક્ષણિક વર્ષ ૨૦૨૧-૨૦૨૨ થી અમલમાં આવનાર એમ. એ. સંસ્કૃત (CBCS)

સેમેસ્ટર - ૨ નો અભ્યાસક્રમ

CCT - 04

પ્રશ્નપત્ર - ૬

કુલ ગુણ - ૫૦

Credits - 04

SANSKRIT CLASSICAL LITERATURE - DRAMA

સંસ્કૃત લલિત સાહિત્ય - નાટ્ય સાહિત્ય

ઉદ્દેશ : સંસ્કૃત નાટ્ય સાહિત્યમાં સર્વશ્રેષ્ઠ નાટ્યકારોના સર્જનનો પરિચય કરાવી ભારતીય સંસ્કૃતિ અને સભ્યતા સાથે સાહિત્યનો પરિચય કરાવવો.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : કાલિદાસનો પરિચય - જીવન, કવન, સમય, સંસ્કૃતિના ઉદ્ભાવ કાલિદાસનું નાટ્યકાર તરીકે તથા શાકુન્તલમ્નું નાટ્યકૃતિ તરીકે મૂલ્યાંકન, નાટ્ય સ્વરૂપ, દરેક અંકના પ્રસંગો, સૌથી શ્રેષ્ઠ ચતુર્થ અંક, કૃતિનું સર્વાંગી વિવેચન, કાલિદાસનું પ્રદાન, મૂળ ફેરફાર ઇત્યાદિ.

કૃતિ: - કાલિદાસવિરચિતમ્ - અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્

Unit - 1 : કાલિદાસવિરચિતમ્ - અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્, અંક - ૧, ૨	[૧૨]
Unit - 2 : કાલિદાસવિરચિતમ્ - અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્, અંક - ૩, ૪	[૧૩]
Unit - 3 : કાલિદાસવિરચિતમ્ - અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્, અંક - ૫, ૬	[૧૨]
Unit - 4 : કાલિદાસવિરચિતમ્ - અભિજ્ઞાન શાકુન્તલમ્, અંક - ૭	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) કાલિદાસ - ઝાલા (English).
- (૨) કાલિદાસ - વી. વી. મીરાશી (હિન્દી).
- (૩) સંસ્કૃત નાટકોનો પરિચય - નાન્દી.
- (૪) સંસ્કૃત સાહિત્યનો પરિચય - ડૉ. એ. ડી. શાસ્ત્રી.
- (૫) કાલિદાસ પરિશીલન - રાધાવલ્લભ ત્રિપાઠી - સંસ્કૃત પરિષદ સાગર - ૧૯૮૭.
- (૬) History of Sanskrit Literature -A. B. Keith.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- દિગ્દર્શક તરીકે
- રંગમંચની બધી જ કલા ક્ષેત્રે માર્ગો ખુલ્લા
- સ્ક્રીપ્ટ લેખક તરીકે
- વિવેચક, સમીક્ષક તરીકે
- ફિલ્મ મેકીંગ વ્યવસાય ક્ષેત્રે
- નાટ્યકલાના નિષ્ણાંત તરીકે
- નાટ્ય સંપાદક તરીકે

VAIDIC LITERATURE

વૈદિક સાહિત્ય

ઉદ્દેશ : વૈદિક સાહિત્યની વિશેષતાઓનો પરિચય કરાવવો, ભારતની ભવ્ય દાર્શનિકતાનો પરિચય કરાવવો, વૈદિક સાહિત્ય વચ્ચેની સાંકળ દર્શાવવી.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : બ્રાહ્મણગ્રંથોનો પરિચય, વિષયવસ્તુ, મુખ્ય ઉપનિષદોનું તત્ત્વજ્ઞાન, તત્કાલીન ધર્મ, સમાજ દર્શન, ઇતિહાસ તથા કૃતિલક્ષી અભ્યાસના વિષયો.

કૃતિ: - એતરેયબ્રાહ્મણ – શૂન: શોપાખ્યાન, કેનોપનિષદ્

Unit – 1 : બ્રાહ્મણસાહિત્ય તથા ઉપનિષદ્ સાહિત્યનો પરિચય	[૧૨]
Unit – 2 : એતરેયબ્રાહ્મણ – શૂન: શોપાખ્યાન	[૧૩]
Unit – 3 : કેનોપનિષદ્	[૧૨]
Unit – 4 : કેનોપનિષદ્	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) Thirteen Principle Upanisads – રાધાકૃષ્ણન્.
- (૨) Upanisads – નિખિલાનંદ.
- (૩) કેનોપનિષદ્ – આ. ડૉ. સુરેન્દ્રદેવે શાસ્ત્રી – ચૌખમ્બા, વારાણસી.
- (૪) એતરેયબ્રાહ્મણ – સાયણભાષ્ય, આનન્દાશ્રમ સંસ્કૃત સિરિજ
- (૫) કેનોપનિષદ – રવીન્દ્ર ખાંડવાળા, પાર્શ્વ પ્રકાશન.
- (૬) ભાષાંતરકર્તા વસુદેવ મહાશંકર જોષી, કેનોપનિષદ, સસ્તું સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલય, અમદાવાદ.
- (૭) સુકુમાર અષીકકોડ, અનુવાદક – વિજય પંડ્યા - તત્ત્વમસિ, સાહિત્ય અકાદમી.
- (૮) પ્રા. સી. વી. રાવળ, પ્રસ્થાનત્રયી, પ્રજ્ઞા પ્રકાશન.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ભારતીય સંસ્કૃતિના પ્રચાર – પ્રસાર તરીકે
- ભારતીય વિદ્યાઓના માર્ગદર્શક પ્રવક્તા તરીકે
- યજ્ઞયાગાદિ ક્રિયા કલ્પક તરીકે

SMRUTI SAHITYA AND ESSAY**સ્મૃતિસાહિત્ય અને નિબંધ**

ઉદ્દેશ : વિદ્યાર્થીઓને ભારતીય પ્રાચીન સામાજિક સંસ્થાઓ, રાજનૈતિક બાબતો તથા આર્થિક પરિસ્થિતિનો ખ્યાલ આપવો, તથા આધુનિક ન્યાય વ્યવસ્થાના ઉદ્ભવનો પરિચય કરાવવો, ધર્મશાસ્ત્રનો અભ્યાસ આધુનિક સમયે પણ આવશ્યક છે તે બતાવવું, સ્મૃતિ સાહિત્યનો પરિચય આપવો.

કૃતિ: - મનુસ્મૃતિ : અધ્યાય - ૩

Unit – 1 : મનુસ્મૃતિ : અધ્યાય - ૩	[૧૨]
Unit – 2 : મનુસ્મૃતિ : અધ્યાય - ૩	[૧૩]
Unit – 3 : મનુસ્મૃતિ : અધ્યાય - ૩	[૧૨]
Unit – 4 : સંસ્કૃત નિબંધ	[૧૩]

વર્ષાકાલ:, દિપાવલી:, કવિ કુલગુરુ કાલિદાસ: પર્યાવરણ સુરક્ષા, જનની જન્મભૂમિશ્ચ સ્વર્ગાદિપિ ગરીયસિ ।

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) History of Dharmashastra – P. V. Kane.
- (૨) Evelution of Ancient Indian Law – N. C. Sengupa.
- (૩) Corporate Life in Ancient India – R. G. Majamudar.
- (૪) Hindu Law and Customs – Joli.
- (૫) Hindu Law in its Sources – Ganganath Jha.
- (૬) ધર્મશાસ્ત્ર કો વિજ્ઞાનેશ્વર કી દેન – રાધેશ્યામ શુક્લ, પ્રતિભા પ્રકાશન, દિલ્હી
- (૭) History of Dharmashastra – Vol. I to IV – P.V. Kane.
- (૮) હિન્દુ – સંસ્કૃતિ – રાધામુકુંદ મુખર્જી.
- (૯) મનુસ્મૃતિ – ડૉ. સુરેન્દ્રકુમાર, વિજયકુમાર ગોવિન્દરામ હાસાનન્ટ, દિલ્લી ૧૧૦૦૦૬
- (૧૦) મનુસ્મૃતિ – (સંપા.) કુલ્લુક ભટ્ટ, મોતીલાલ બનારસીદાસ, દિલ્હી, ૧૯૮૩

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ભારતીય સંસ્કૃતિના પ્રચાર – પ્રસાર તરીકે
- રાજનૈતિક સલાહકાર તરીકે
- વેલફેર ડીપાર્ટમેન્ટના સલાહકાર તરીકે
- કાનૂની સલાહકાર તરીકે
- કર – કસ્ટમ વિભાગમાં સલાહકાર તરીકે

SANSKRIT VEDANTSHASTRA**વેદાન્તશાસ્ત્ર**

ઉદ્દેશ : ભારતની તત્ત્વજ્ઞાનની શાખાઓમાં ગૌડપાદના સિદ્ધાંતોથી અવગત કરાવવા, ભારતની વિશાળ દાર્શનિક દૃષ્ટિથી માહિતગાર કરવા.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : ગૌડપાદાચાર્યનું જીવન, સમય, કૃતિઓ, પ્રારંભિક અદ્વૈત વિચારધારા અને ગૌડપાદના પુરોગામી વેદાંત વિચારકો, ગૌડપાદ વિશે કેટલાંક વિદ્વાનોના મતની સમીક્ષા, માંડૂક્યોપનિષદ અને આગમ પ્રકરણની કારિકાઓનો સંબંધ, ગૌડપાદ કારિકાના સિદ્ધાંતોની ચર્ચા.

કૃતિ: - ગૌડપાદ કારિકા

Unit – 1 : ગૌડપાદ કારિકા – પ્રથમ પ્રકરણ – આગમ પ્રકરણ	[૧૨]
Unit – 2 : ગૌડપાદ કારિકા – દ્વિતીય પ્રકરણ – વૈતથ્ય પ્રકરણ	[૧૩]
Unit – 3 : ગૌડપાદ કારિકા – તૃતીય પ્રકરણ – અદ્વૈત પ્રકરણ	[૧૨]
Unit – 4 : ગૌડપાદ કારિકા – ચતુર્થ પ્રકરણ – અલાતશાન્તિ પ્રકરણ	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

(૧) ગૌડપાદ – એક સમીક્ષાત્મક અધ્યયન – ડૉ. અરવિન્દ જોષી, દ. ગુ. પ્રાધ્યાપક પુસ્તક પ્રકાશન સહકારી મંડળી લિ. સુરત – ૧૯૮૪.

(૨) Gaudapada – T. M. R. Mahadevana.

(૩) ગૌડપાદીય કારિકા (ભાષ્યાર્થ-પ્રકાશ) પં. દ. વા. જોગ, પ્રકાશક મનોહર જોષી, પુણે – ૩૦ જૂન ૧૯૭૮ (મરાઠી) અનુવાદ શાસ્ત્રી રામનારાયણ દત્ત, પ્રકાશક મોતીલાલ મલାନ, ગીતા પ્રેસ, ગોરખપુર (હિન્દી).

(૪) માંડૂક્ય ઉપનિષદ :- અનુવાદક વ્યાખ્યાકાર સ્વામી પ્રણવતીર્થ, સસ્તું સાહિત્યવર્ધક કાર્યાલય, ઠે. ભદ્ર પાસે, અમદાવાદ.

(૫) ગૌડપાદકારિકા - એક અધ્યયન, યૂનીલાર ગાંધી વિદ્યાભવન, સુરત – ૧૯૬૪.

(૬) Shri Vidyaratnasutra (of Gaudapada), Ed. Narayana Shastri Khiste, Saraswati Bhavan.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- કથાકાર તરીકે
- ઉપદેશક તરીકે
- ફિલોસોફર તરીકે
- દાર્શનિક વિશ્લેષક તરીકે
- કોલમ કટાર લેખક તરીકે

HISTORY**આદિકાવ્ય મહાભારત**

ઉદ્દેશ : સંસ્કૃત ઐતિહાસિક સાહિત્યની વિશેષતાઓનો પરિચય કરાવવો, ભારતીય સંસ્કૃતિ, લોકજીવન, સાહિત્ય પર તેનો પ્રભાવ દર્શાવવો.

અભ્યાસક્રમના મુદ્દાઓ : મહાભારતકાર વ્યાસ, મહાભારતના ત્રણ સંસ્કરણો, મહાભારતનું વિષય વસ્તુ, મહાભારતમાં ઇતિહાસ તત્ત્વ, મહાભારત ઇતિહાસ, પુરાણ, નીતિશાસ્ત્ર કે ધર્મશાસ્ત્ર, મહાભારતના વીરચરિત કાવ્ય તરીકે વિરાટ પર્વના વિષયો વગેરે.

કૃતિ: - મહાભારત વિરાટપર્વ (અધ્યાય ૧-૨૩)

Unit – 1 : મહાભારત વિરાટપર્વ – અધ્યાય :- ૧ - ૬	[૧૨]
Unit – 2 : મહાભારત વિરાટપર્વ – અધ્યાય :- ૭ - ૧૨	[૧૩]
Unit – 3 : મહાભારત વિરાટપર્વ – અધ્યાય :- ૧૩ - ૧૮	[૧૨]
Unit – 4 : મહાભારત વિરાટપર્વ – અધ્યાય :- ૧૯ - ૨૩	[૧૩]

સંદર્ભગ્રંથ સૂચિ :-

- (૧) મહાભારત વિરાટ પર્વ – સં. ડૉ. પં. શ્રી પાદ દામોદર સાતવલેકર, સ્વાધ્યાય મંડળ, પારડી.
- (૨) Studies in Mahabharat – S. P. Narang – Nag. Publication, Delhi.
- (૩) Legends in the Mahabharat – S. A. Dange – Motilal Banarasdas, Delhi.
- (૪) મહાભારત - એક સમાજશાસ્ત્રીય અનુશીલન - ડૉ. નૃત્યુલાલ ગુપ્ત - સાહિત્ય પ્રકાશન, દિલ્લી.
- (૫) મહાભારત વિશ્વકોશ – શ્રી સાંડેસરા અને શાંતિકુમાર પંડ્યા, પાર્શ્વ પ્રકાશન, અમદાવાદ.

વ્યવસાયલક્ષી મૂલ્ય :-

- ભારતીય સંસ્કૃતિના પ્રચાર-પ્રસાર પ્રવક્તા તરીકે
- ઐતિહાસિક સંશોધક તરીકે
- વિવેચક – સમીક્ષક તરીકે
- સાહિત્ય સંપાદક તરીકે